ושמואל מתרץ לטעמיה בן ארבעה לדקה בן שמנה לגסה הימנו ולמטה אסור במה דברים אמורים בשלא כלו לו חדשיו אבל כלו לו חדשיו מותר יצא מי שיש לו ב' גבין וב' שדראות דאע"ג דכלו לו חדשיו אם יצא לאויר העולם אסור במעי אמו שרי תני תנא קמיה דרב המפלת בריית גוף שאינו חתוך ובריית ראש שאינו חתוך יכול תהא אמו טמאה לידה ת"ל °אשה כי תזריע וילדה זכר וגו' וביום השמיני ימול וגו' מי שראוי לברית שמנה *יצאו אלו שאינן ראויין לברית שמנה א"ל רב וסיים בה הכי 'ושיש לו שני גבין ושני שדראות רבי ירמיה בר אבא סבר למעבד עובדא כוותיה דשמואל אמר ליה רב הונא מאי דעתיך לחומרא חומרא דאתי לידי קולא הוא דקיהבת לה דמי טוהר עביד מיהא כותיה דרב *דקיימא לן הלכתא כרב באיסורי בין לקולא בין לחומרא אמר רבא הרי אמרו אשה יולדת לתשעה ויולדת לשבעה *בהמה גסה יולדת לתשעה יולדת לשבעה או לא ילדה אמר רב נחמן בר יצחק ת"ש הימנו ולמטה אסור מאי לאו אגסה לא אדקה האי מאי אי אמרת בשלמא אגסה אצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל ובאשה חיי בבהמה נמי חיי קמ"ל דלא חיי אלא אי אמרת אדקה איתמר פשיטא בת תלתא ירחי מי קא חיי אצטריך סד"א כל בציר תרי ירחי חיי קמ"ל אמר רב יהודה אמר שמואל 'המפלת דמות לילית אמו טמאה לידה ולד הוא אלא שיש לו כנפים תנ"ה א"ר יוסי מעשה בסימוני באחת שהפילה דמות לילית ובא מעשה לפני חכמים ואמרו ולד הוא אלא שיש לו כנפים המפלת דמות נחש הורה חנינא בן אחיו של רבי יהושע 'אמו טמאה לידה הלך ר' יוסף וספר דברים לפני ר"ג שלח לו *רבי יהושע הנהג בן אחיך ובא בהליכתן יצתה כלת *(ר') חנינא לקראתו אמרה לו רבי המפלת כמין נחש מהו אמר לה אמו טהורה אמרה לו והלא משמך אמרה לי חמותי אמו טמאה ואמר לה מאיזה טעם *הואיל וגלגל עינו עגול כשל אדם מתוך דבריה נזכר רבי יהושע שלח לו לרבן גמליאל מפי הורה חנינא אמר אביי ש"מ צורבא מרבנן דאמר מילתא לימא בה טעמא דכי מדכרו ליה מדכר:

ויקרא יב

[illegible]

מתני' 'המפלת שפיר מלא מים מלא דם מלא גנונים אינה חוששת לולד 'ואם היה מרוקם תשב לזכר ולנקבה *'המפלת סנדל או שליא תשב לזכר ולנקבה:

גמ' בשלמא דם ומים לא כלום היא אלא גנונים ניחוש שמא ולד הוה ונימוח אמר אביי כמה יין חי שתת אמו של זה שנמוח עוברה בתוך מעיה רבא אמר מלא תנן ואם איתא דאתמוחי אתמח מחסר חסר רב אדא בר אהבה אמר גוונים תנן ואם איתא דאתמוחי אתמח כולה בחד גוונא הוי קאי *תניא אבא שאול אומר קובר מתים הייתי והייתי מסתכל בעצמות של מתים השותה יין חי עצמותיו שרופין מזוג עצמותיו סכויין כראוי עצמותיו משוחין וכל מי ששתייתו מרובה מאכילתו עצמותיו שרופין אכילתו מרובה משתייתו עצמותיו סכויין כראוי עצמותיו משוחין א) תניא אבא שאול אומר ואיתימא רבי יוחנן קובר מתים הייתי פעם אחת רצתי אחר צבי ונכנסתי בקולית של מת ורצתי אחריו שלש פרסאות וצבי לא הגעתי וקולית לא כלתה כשחזרתי לאחורי אמרו לי של עוג מלך הבשן היתה תניא אבא שאול אומר קובר מתים הייתי פעם אחת נפתחה מערה תחתי ועמדתי בגלגל עינו של מת עד חוטמי כשחזרתי לאחורי אמרו עין של אבשלום היתה ושמא תאמר אבא שאול ננס הוה אבא שאול ארוך בדורו הוה ורבי טרפון מגיע לכתפו ור' טרפון ארוך בדורו הוה ור"מ מגיע לכתפו רבי מאיר ארוך בדורו הוה ורבי מגיע לכתפו רבי ארוך בדורו הוה ורבי חייא מגיע לכתפו ורבי חייא ארוך בדורו הוה ורב מגיע לכתפו רב ארוך בדורו הוה ורב יהודה מגיע לכתפו ורב יהודה ארוך בדורו הוה ואדא דיילא מגיע לכתפו

פרשתבינא

ושמואל מתרץ לטעמיה. רישא וסיפא בשלא לאויר העולם: דאע"ג דכלו לו חדשיו. נפל הוא דלא חיי ונבלה הוא: שאינו חתוך. כולו שלם כעין דף ואין בו חיתוך אברים וגויה אלא חלק כעין עיגול: וטמאה שבעת ימים וביום השמיני ימול. משמע מי שהוא ראוי לחיות שמנה ימים אמו טמאה לידה ומי שאינו ראוי לחיות שמנה לברית לא: א"ל רב. למנא סיים בה נמי הכי ולימא יצאו אלו מי· שיש לו שני גבין וכו': כוותיה דשמואל. בשני גבין דולד הוא וקאמר טמאה אפילו בלידה יבישתא דולד הוא: הרי אמרו אשה יולדת לט' ויולדת לז'.

תורה אור

ולהא נמי איצטריך כי היכי דבהמה לט' כדאמרי' לעיל [פ"א] בן ט' לגסה נפל הכא נמי יולדת לז' נפל או לאו נפל הוא ומותר: הימנו ולמטה. בברייתא דלעיל [שם] תניא: מאי לאו אגסה. נמי קאי דקתני בן ט' לגסה והימנו ולמטה כגון בר ז' אסור: אדקה. בן ד' לדקה והימנו ולמטה כגון בר תלתא אסור: אלא אי אמרת אדקה פשיטא. הואיל ובר תלתא הוא לא חיי: כל בציר תרי ירחי. מכדרכו חיי כי היכי דבאשה ובבהמה גסה בר ז' חיי דהוי תרי ירחי בציר מכי אורחיה הכי נמי בר תלתא לדקה חיי אע"ג דבר ד' לא חיי: קמ"ל. דלא חיי: דמות לילית. שידה. שד יש לו פרצוף אדם ויש לו כנפים: הנהג בן אחיך ובא. כלומר הבא בן אחיך ובא עמו: ה"ג בהליכתן יצתה כלת חנינא לקראת רבי יהושע: **מתני'** מלא גנונים. גוונים: המפלת סנדל. מין סנדל בלא ולד אחר· ובשביל סנדל תשב לזכר ולנקבה דספק זכר ספק נקבה הוא ואם הולד אחר נקבה אין הסנדל לא מעלה ולא מוריד ולא תשב אלא לנקבה ימי טומאה וימי טהרה שאפי' הוא זכר הואיל ונקבה בהדיה לא בצירי ימי טומאתה וימי טהרה דנקבה שהרי של זכר מובלעין בתוך של נקבה וכי אצטריך תשב לזכר ולנקבה כגון שהולד השני זכר דיהבינן לה חומרת טומאה דנקבה בשביל הסנדל וימי טוהר לזכר לחומרא: **גמ'** שמא ולד היה ונימוח. כיון דלאו דם הוא ולאו מים נינהו איכא למיחש לולד: כמה יין חי כו'. לשון גחמא: ה"ג רבא אמר מלא תנן: *סכויין. שכורין שמעתי. ל"א סכויין בלא מוח ומשיחה אלא יבשה: מזוג. יותר מדאי: קולית. עצם הירך: דיילא. (א)שמש דרבנן ולאו שמו:

פרשתבינא

מי שראוי לבריאת נשמה· ול"ג דגרס לבריית שמנה:

המפלת דמות לילית אמו טמאה לידה· וא"ת פשיטא מי גרע מגופו חיה ופניו אדם דהוי ולד לכ"ע וי"ל דהתם יצא מתורת בהמה והוי אדם והכא לא יצא כלל מתורת לילית אך ק"ק דאמרי' לעיל (כג·) בעופות תבדק לרבנן דקריא וקיפופא הוי ולד אף על גב דלסתות לא מפיק ליה כלל מתורת עוף ויכסוף וי"ל שמואל דהכא יפרש לעיל תבדק לר"מ:

אכילתו מרובה משתייתו· פי' יותר מדאי מרובה על השתיה דהא דרך אכילה להיות מרובה על השתיה כדאמרי' בפ"ק דמגילה (דף יב·) והשתיה כדת אין אונס כדת של תורה דאכילה מרובה משתיה דקרבנות יש יותר מנסכים והא דאמרי' *בערבי פסחים (דף קי·) ובגיטין (דף ע·) אכול שליש ושתה שליש והנח שליש לכשתכעוס תעמוד על מילואך לאו דוקא אלא שבין אכילה ושתיה יהו שני שלישים:

פרשתבינא

תוספי הרא"ש

ואע"ג דכלו לו חדשיו אם יצא לאויר העולם אסור· פרש"י משום דנפל הוא ואינו מתקיים הוי כנבלה· ולא רצה לפרש משום דאמריה רחמנא למשה דשסועה בעלמא אסירא דא"כ לא הוי ליה לתנא למיתנייה באיסור' בהדי קוברין דאסירי משום נפל· ונ"ל אע"ג דאמר שמואל באשה ולד ומתקיים בבהמה אינו מתקיים· והא דאמר שמואל בריה בעלמא איתא היינו מין אחד שכולן יש להן שני גבין ושני שדראות· אבל אם נמצא במעי בהמה אינו מתקיים· וי"ם בבהמה נמי מתקיים ויצא לאויר העולם אסור משום קרא דשסועה והא דאמר שמואל בריה בעלמא הוא לאו מין בפני עצמו קאמר אלא הכי אמריה רחמנא למשה דאם נולד מבהמה ויצא לאויר העולם אסור דאלו הוי מין בפני עצמו אם ולד במעי בהמה אמאי ליתסר כיון דשסועה לאו מסימני טומאה דבהמה אלא דרחמנא אסר אותו מין ולאו משום דסימן טומאה ותיקשה להך פי' מהא דקאמר בפ' אלו טרפות על הך דקאמר בריה בעלמא הוא שיש לה שני גבין ושני שדראות וכי משה רבינו קניגי היה או בלספרי היה מכאן תשובה לאומרים אין תורה מן השמים ואי לא הוה מין בפני עצמו אלא שכך נולד מן הבהמה מה ענין זה אצל קניגי או בלספרי· וי"ל דמי שהוא קניגי או בלספרי ומכיר בכל מיני חיות לפעמים מזומן לידו שהוא מוצא במיני בהמה ולד כזה: **המפלת** דמות לילית אמו טמאה לידה· וא"ת פשיטא ומי גרע מגופו חייש ופניו אדם דהוי ולד אפי' לרבנן דלית להו דרשא דיצירה יצירה וי"ל דלא דמי התם פניו אדם מוציאין אותו מתורת חייש הלכך חשיב אדם אבל הכא מה שכל גופו אדם אין מוציאין אותו מתורת לילית· כלומר שהרי לילית נו היא צורתה משא"כ חייש שאין צורתו כפני אדם· ומיהו קשה מהא דאמרינן לעיל ובעופות תבדק לרבנן דאי קריא וקיפוף אין שאר עופות לא אלמא קריא וקיפוף הוי ולד משום שדומה לאדם שיש לו לסתות אע"ג דמה שיש לו לסתות אין מוציא אותו מתורת קריא וקיפוף א"כ הכא נמי פשיטא וי"ל דרב יהודה אמר שמואל דהכא ס"ל תבדק לר' מאיר· והקשה ר"ם דהא רב יהודה אמר שמואל דר"מ משום יצירה וא"כ לר' מאיר בכל העופות מיחשב ליה לידה ותירץ דלרב יהודה אמר שמואל פליג ר' אלעזר בר צדוק אתנא דמתניתין דסבר דטעמא דר"מ משום יצירת ולא שנא קריא וקיפוף ולר' אלעזר בר צדוק דאמר תיבדק לר"מ סבר דטעמא דר"מ משום דעיניהם הולכות לפניהם ודוקא קריא וקיפוף: **עצמותיו** סכויין כמו זולל וסובא ותשוש· ותימה והלא ראוי לעשות כן כדאמרינן עתם כרתה של תורה אכילה מרובה משתיה כדאשכחן גבי נסכים· וי"ל דהכא מיירי באכילה מרובה משתיה יותר מדאי ושמה שראוי לו וכן מות חיינו יותר מדאי והא דאמרינן בגיטין אכול שליש ושתה שליש לכשתכעוס

לה א ב מיי' פ"ג מהל' איסורי ביאה הלכה יא טור י"ד סי' קצד:

לו ג ד מיי' שם הלכה י':

לז ה מיי' שם הלכה ד סמג לאוין קיא טוש"ע י"ד סי' קצד סעיף ג ובכאן סתם מכל אמו טמאה אלין אם נקיטין בצורת·

לח ו מיי' שם הלכה כ:

לט ז מיי' שם הלכה יב סמג שם טור ש"ע שם:

מוסף רש"י

הואיל וגלגל עינו. ספור שנפין (לעיל כג. ע"ש).

בגלגל עינו של מת. כל כור של מושב העין קרוי גלגל ומפני שהוא עגול כגלגל (שם).

[ומי רש"י]

[כתובות סב:]

[לקמן כה:]

[כתובות ס.]

[לא תמות שם]

[נ"ל לרבי]

[נ"ל אמר ד"ה מזוג]

[לעיל כג:]

[עי' תוספות לקמן כח ד"ה סמפלת]

(מו"ק כ.)

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דיילא שמש כ"ב ובסוף פ' הכיס איתא דאדא דיילא שמש דרב יהודה הוא וע"ש:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' תניא אבא שאול אומר ואיתימא ר' יוחנן. ע"כ עיין כתובות ח ע"א תוס' ד"ה רב וכו' דאיכא ר' יוחנן שאול שמו: